

Πρόθεση

να συμβουλευθεί...

Πρόθεση του συγγραφέα είναι να **συμβουλευθεί** όταν ο συγγραφέας έχει ως στόχο να **καθοδηγήσει** τους αναγνώστες, να τους δώσει προτάσεις ή οδηγίες για σωστή συμπεριφορά ή επιλογές, χωρίς να τους επιβάλλει απόλυτα τι πρέπει να κάνουν. Εναλλακτικά, όταν συμβουλευεί ο συγγραφέας σημαίνει ότι **καθοδηγεί, προτρέπει, παρακινεί, παραινεί**, προτείνει λύσεις ή δίνει κατευθύνσεις.

Αν σε ένα άρθρο για την υγιεινή διατροφή γράφει «Προσπαθήστε να τρώτε περισσότερα φρούτα και λαχανικά κάθε μέρα για να διατηρήτε την ενέργειά σας», η πρόθεση του συγγραφέα είναι να συμβουλευθεί τους αναγνώστες για έναν πιο υγιεινό τρόπο ζωής. Στο παράδειγμα η πρόθεσή του επιτυγχάνεται με τη χρήση προστακτικής και με το α' πληθυντικό για να περιλάβει τον αναγνώστη.

Γλωσσικές επιλογές/ εκφραστικά μέσα για την πρόθεση του συγγραφέα να συμβουλευθεί...

Ο συγγραφέας **συμβουλευεί** με:

1. υποτακτική ή προστακτική έγκλιση
2. β' ρηματικό πρόσωπο
3. δεοντική διατύπωση (πρέπει να..., χρειάζεται να...)
4. α' πληθυντικό
5. σημεία στίξης
6. ερωτήσεις (ρητορικές)
- κ.ά.

Γλωσσικές επιλογές/ εκφραστικά μέσα για την πρόθεση του συγγραφέα να καθοδηγήσει...

Τόσο οι διαδικαστικές όσο και οι μη διαδικαστικές οδηγίες παρουσιάζουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά στη γλώσσα:

1. Άμεσες ή έμμεσες (με τη χρήση αναφοράς ή έλλειψης) προσφωνήσεις – β' πρόσωπο
2. Ρήματα δράσης, για να αποδοθούν οι διαδικασίες που απαιτούνται για την επίτευξη του στόχου.
3. Ρήματα σε ενεστώτα χρόνο (για να δημιουργεί η αίσθηση διαχρονικότητας) και (συχνά) σε έγκλιση προστακτική ή προτρεπτική υποτακτική.
4. Α' πληθυντικό πρόσωπο, που δίνει έναν τόνο οικειότητας στο κείμενο και εντάσσει τον πομπό στην ίδια ομάδα ανθρώπων με τον δέκτη.
5. Επιρρήματα (π.χ. τρόπου) που χρησιμοποιούνται, για να τροποποιηθούν σημασιολογικά τα ρήματα ή να προστεθούν πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο υλοποίησης του στόχου.
6. Χρονικές διαρθρωτικές/συνδετικές λέξεις/φράσεις, που τοποθετούν τις ενέργειες στην ορθή σειρά και αιτιολογικοί προσδιορισμοί για την αποσαφήνιση των αιτίων.
7. Συνδετικές/διαρθρωτικές λέξεις/φράσεις που δηλώνουν προϋπόθεση, για να αποδοθεί μία προκείμενη πάνω στην οποία βασίζεται μία εντολή ή δήλωση.
8. Φράσεις πιθανολόγησης (π.χ. μπορεί, ενδέχεται, ίσως) και ρητορικά ερωτήματα που περιορίζουν τον βαθμό της υποχρέωσης να ολοκληρωθεί ο στόχος (συνήθως στις μη διαδικαστικές οδηγίες).
9. Κοινά ουσιαστικά (συνήθως συγκεκριμένα) που αποδίδουν τα μέσα, τα υλικά, τα συστατικά κ.λπ.

Παράδειγμα 1

Είναι όμως εύκολο για τον πολίτη που εκτίθεται σε καταιγισμό «επιστημονικών» πληροφοριών μέσω διαδικτύου να διακρίνει τι από αυτά είναι έγκυρη επιστημονική γνώση και τι ψευδοεπιστήμη;

Δεν είναι εύκολο, αλλά μπορούμε να τον βοηθήσουμε να το κάνει. [...] Ας πούμε ότι παρακολουθεί μια ομιλία και ο ομιλητής ισχυρίζεται ότι η θεωρία της εξέλιξης –ο «αγαπημένος εχθρός» πολλών– είναι λάθος και επικαλείται διάφορα «ατράνταχτα» στοιχεία για να το στηρίξει. Δεν έχει παρά να κάνει στον ομιλητή μία πολύ απλή ερώτηση: «Σε ποιο επιστημονικό περιοδικό έχουν δημοσιευτεί όλα αυτά που λέτε και πού διδάσκονται;». Και αν η απάντηση που θα πάρετε, αγαπητέ αναγνώστη, δεν είναι συγκεκριμένη, αλλά είναι αοριστίες και λεκτικά πυροτεχνήματα, τότε ξέρετε ότι αυτό που ακούσατε δεν είναι επιστημονικός λόγος αλλά ψευδοεπιστήμη.

Στην πρώτη απάντησή του ο Στέφανος Τραχανάς υιοθετεί συμβουλευτικό ύφος. Για ποιο θέμα συμβουλεύει ο συνεντευξιαζόμενος τους αναγνώστες στο συγκεκριμένο χωρίο και με ποια δύο μέσα/στοιχεία επιτυγχάνει τον σκοπό του; Να κάνετε αναφορά στη λειτουργία κάθε μέσου/στοιχείου.

Απάντηση

Ο συνεντευξιαζόμενος συμβουλεύει τους αναγνώστες για τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να διακρίνουν την έγκυρη επιστημονική γνώση από την ψευδοεπιστήμη, μέσα στον καταιγισμό πληροφοριών που δέχονται. Το συμβουλευτικό ύφος επιτυγχάνεται με:

ερώτηση σε ευθύ λόγο/εντός εισαγωγικών («Σε ποιο επιστημονικό περιοδικό έχουν δημοσιευτεί όλα αυτά που λέτε και πού διδάσκονται;»): Με το ερώτημα αφυπνίζει/προβληματίζει τον αναγνώστη για το πρακτικό κριτήριο ελέγχου της επιστημονικής εγκυρότητας που μπορεί να χρησιμοποιεί, ώστε να διακρίνει την έγκριτη/έγκυρη από την ψευδή γνώση. Ο αυθορμητισμός του λόγου και η αμεσότητα ενισχύουν τον συμβουλευτικό τόνο του λόγου του.

β' πρόσωπο (θα πάρετε/ ξέρετε/ ακούσατε): Απευθύνεται προσωπικά στους αναγνώστες και παροτρύνει/συμβουλεύει άμεσα για τα κριτήρια διάκρισης/διαφοροποίησης ψευδοεπιστήμης-γνήσιας επιστημονικής γνώσης. Με την οικειότητα, διαλογικότητα, αμεσότητα του λόγου ο αναγνώστης καλείται να εφαρμόσει ο ίδιος τη στάση που προτείνεται. Η αμεσότητα του συμβουλευτικού λόγου ενισχύεται και από την προσφώνηση («αγαπητέ αναγνώστη»), κάνοντας τον αναγνώστη να νιώθει προσωπικά αποδέκτης της καθοδήγησης.

Αντίθεση (δεν είναι επιστημονικός λόγος αλλά ψευδοεπιστήμη): Η σαφής διάκριση των δύο εννοιών βοηθά τον αναγνώστη να κατανοήσει ποια χαρακτηριστικά ανήκουν στην επιστήμη και ποια όχι, ενισχύοντας τη συμβουλή του συνεντευξιαζόμενου.

Υποθετικό παράδειγμα (Ας πούμε ότι παρακολουθεί...): Με το παράδειγμα στον λόγο του και με την προτρεπτική υποτακτική «ας πούμε» αναφέρεται στο ενδεχόμενο ο πολίτης να παρακολουθεί μια ομιλία όπου αμφισβητείται η θεωρία της εξέλιξης. Το παράδειγμα κάνει τη συμβουλή συγκεκριμένη και κατανοητή, καθώς μεταφέρει τον αναγνώστη σε μια ρεαλιστική κατάσταση στην οποία θα μπορούσε να βρεθεί. Τον συνδέει με την εμπειρική του πραγματικότητα και καθιστά το ύφος οικείο.